Йунус пәйғәмпәрнең китабы

Книга пророка Юнуса

Иске Йасманың телмәцләү Институты
Мәскәү 2019

Йунус пәйғәмпәрнең китабы
(себертатар әм урыс телтә)

Книга пророка Юнуса
(на сибирскотатарском и русском языках)

Рәсем йасауцы: Мария Адамова

Иске Йасманың себертатар теленә телмәцләү
электрон версияләрен Иске Йасманың телмәцләү
Институты сайтынта тапҡалы пулаты:
http://ibt.org.ru/ru/media?id=SBT

Священное Писание (Восточный перевод)
Copyright © 2003, 2009, 2013 IMB-ERTP and Biblica ®
Used by permission. All rights reserved worldwide.
ISBN 978-5-93943-271-9
© Институт перевода Библии, 2019

Ҡөрмәтле уғыуцылар!

Сес ҡулығыста Йунус пәйғәмпәр турынта китап ошлайсығыс.

Йунус – ул пересе, Алла кемнән аша кешеләргә Үсенең мәйелен пелтергән, аларны ҡона ҡылыуларын ҡалтырғалы әм таса тормош йәшәгәле өнтәгән. Йунус сигесенце ҡасырта йаңа эра алтынта Израил тәүләттә йәшәгән. Ул саманнарта израиллеләрнең күршеләре Ашшур империя пулған. Аның пелән Израил осаҡ суғыш алып парған. Алла Йунусҡа пойороҡ пиргән, Ашшур империяның паш торасына, Ниневегә парып, аның кешеләрен өнтәгәле – йаман пелән тулған тормошларын ҡалтырғалы. Пелеп тороп, ницек ашшурлылар үткән уаҡытта кән йаманныҡ израиллеләргә ҡылғанарын, Йунус Алланың пойороғона күнкесе килмәте, Аның пойороғонан тайып киткесе тә килте. Пы аның килеп цыҡтыма, йуҡма, сес пы ҡикәйәне оцона уғып йетсәгес, пелерсес.

Пы ҡикәйә Иске Йасматан алыңҡан, ул төрлө төнйа телләрентә пар, ә ҡәсер себертатар телгә телмәцләү итеп пашланаты. Пы пасма – себертатар телтә Иске Йасманың телмәцләү институтыныңҡы перенце пастырыуы. Пы китапта себертатар телмәцләү пергә урыс телтә телмәцләү пелән пиреләте, ул Иске Йасманың Көнцығыш телмәцләүтән алынҡан. Әрбер телмәцләү – ул конструкциялар эстәү ижатий процесс, алар тейеш төрөс күцергәле шал нәрсәне, нимә әллә ҡацан әйтелгән йәбрәй телентә. Сур түгел айырмалар пулсата, аңа ҡарамастан, пөтөн мәғнәсе алмашылмайты.

Иске Йасманың телмәцләү институты үсенең рәҡмәтләрен пелтерәте – Йунус турынта китапның телмәцләргә, редакторларға, әм пөтөн кешеләргә, кем пы пасманы эсерләгән.

Дорогие читатели!

Вы держите в руках книгу о пророке Юнусе. Юнус был одним из тех, через кого Бог открывал людям свою волю, призывал их оставить грехи и жить чистой жизнью. Юнус жил в VIII-м веке до н.э. в государстве Израиль. В то время соседями израильтян была Ассирийская империя, с которой Израиль долгое время вёл войну. Бог повелел Юнусу пойти в столицу Ассирийской империи город Ниневию и призвать её жителей оставить жизнь, полную зла и насилия. Зная, как много зла ассирийцы в прошлом причинили израильтянам, Юнус отнёсся к повелению Бога с большой неохотой и даже попытался уйти от исполнения поручения. Получилось это у него или нет, вы сможете узнать, прочитав историю до конца.

Этот рассказ взят из Священного Писания, которое доступно на многих языках мира, а сейчас переводится и на сибирскотатарский язык. В данном издании, которое является первой публикацией Института перевода Библии на этом языке, сибирскотатарский перевод предлагается параллельно с переводом на русский язык, взятым из Восточного перевода Священного Писания. Каждый перевод – это творческий процесс поиска конструкций, призванных точно передать значение текста-источника на древнееврейском языке. Несмотря на то что здесь неизбежны небольшие различия в способе передачи частных деталей, общий смысл не меняется.

Институт перевода Библии выражает благодарность переводчикам и редакторам Книги пророка Юнуса, а также всем, кто содействовал подготовке этого издания.

Йунус Раппитән ҡацаты

1 1 Пер уаҡыт РАППИ* Әмиттәй улы Йунусҡа пылай тип әйтте:
2 – Миңә ҡәбәр йетте: Ниневетә халыҡ йаманлыҡҡа патҡан. Ул оло
тораға парып, аның турынта әйт аларға.
3 Ә Йунус РАППИтән Тәршишкә тигән йергә ҡацҡалы пулты. Йап-
па тораға китте, Тәршишкә парыуцы пер оло кәйек тапты. Йул пәйә-
сен түләп, кимәгә утырып, РАППИтән ҡацып Тәршишкә китте.
4 РАППИ тиңгестә көцлө йел цығарты, антайын көцлө аҡпаш тулғын
күтәрелте, кәйек йемерелә йасты.
5 Тиңгесцеләрнең ҡотлары йарылып, әрберсе үсенең ҡотайына тоға
ҡылты, кимәне йеңеләйтеү өцөн, тиңгескә йөкнө ташлап йебәртеләр.
Ә Йунус кимәнең эценә кереп йатты та тың йоҡлап китте.

Юнус бежит от Вечного

1 1 К Юнусу, сыну Амиттая, было слово Вечного:
2 – Собирайся, ступай в великий город Ниневию и возвести его
жителям, что их злодеяния дошли до Меня.
3 Но Юнус собрался бежать от Вечного в Фарсис. Он отправился в порт
Иоппия, нашёл уходящий в Фарсис корабль, и, заплатив за проезд, сел
на него, чтобы уплыть от Вечного.
4 Но Вечный навёл на море страшный ветер, и поднялся такой сильный
шторм, что корабль был готов разбиться. 5 Все моряки перепугались,
и каждый принялся взывать к своему богу. Они побросали в море всю
кладь, какая была на корабле, чтобы облегчить его.
А Юнус спустился в трюм, лёг там и уснул крепким сном.

---

* 1.1 *РАППИ* — пы телмәцләүтә ике йасылыш пар: РАППИ әм Раппи. Йасылыш «РАППИ» йәбрәй исемне «Яхве» (парлыҡ, йәшәу пирәтеген) әйтеп йебәрәте. Йасыу «Раппи» йәбрәй терминның «Адонай» (ҡотай, пашлыҡ, ҡуца) телмәцләүне пирәте.

6 Кимә пашлығы Йунус йанына төштө:
– Ник йоқлап йатасың? Тор! Қотайыңа тоға қыл! Әллә, Қотай песне қотқарыр та, әләк пулмарыбыс, – тите.
7 Тиңгесцеләр пер перенә:
– Әйтәгес, ширәбә салып пеләйек: пы пәләгә кем өцөн әләктек? – тителәр.
Ширәбәне салтылар, ә ул Йунусқа күргәсте.

6 Капитан пришёл к нему и сказал:
– Что ты спишь? Вставай, воззови к своему Богу! Может быть, Он позаботится о нас, и мы не погибнем.
7 А моряки говорили друг другу: «Давайте кинем жребий и узнаем, за кого нам эта беда». Они бросили жребий, и жребий пал на Юнуса.

8 Анан суң Йунустан суратылар:
– Әйт пескә, пы пәләне кем төшөртө? Нинтәйен эш пелән йөрөйсөң? Ҡайтан киләсең? Ҡайсы илтән син пуласың? Ҡайсы ҡалыҡтан пуласың?
9 – Мин йәбрәйләртән, – тите Йунус. – Тиңгесне тә, йерне тә йарған күктәге РАППИ-Аллаға эшәнәм.
10 Йунус тиңгесцеләргә РАППИтән ҡацыун әйтте. Тиңгесцеләр тың ҡурҡтылар та Йунустан суратылар:
– Нимә антайын син эш ҡылтың?

8 Тогда они спросили его:
– Скажи нам, кто виновник этой беды? Каково твоё ремесло? Откуда ты держишь путь? Из какой ты страны? Из какого народа?
9 Он ответил:
– Я еврей и поклоняюсь Вечному, Богу небес, Который создал море и сушу.
10 Они ужаснулись и сказали:
– Что ты наделал?!
(Они знали, что он бежит от Вечного: Юнус уже рассказал им об этом.)

11 Тиңгес тагын та тыңыраҡ ҡоторто. Тиңгесцеләр Йунустан суратылар:
– Тиңгес тыныцлансын өцөн, синең пелән нимә ҡылайыҡ?
12 Йунус:
– Алың та, тиңгескә атың мине, – тите. – Анан суң тиңгес тыныцланыр. Мин пеләм: пы тауыл сескә минең өцөн цыҡты.
13 Әммә тиңгесцеләр ҡоро йергә йетеү өцөн, ишкәкләре пелән тыңыраҡ ишенкәле пашлатылар. Алайта пайтасы пулматы – тиңгес тыңыраҡ ҡотороп китте.

11 А море бушевало всё сильнее и сильнее, и тогда они спросили его:
– Что нам сделать с тобой, чтобы море утихло?
12 – Возьмите меня и бросьте в море, – ответил он, – и оно утихнет. Я знаю, что этот страшный шторм обрушился на вас из-за меня.
13 Однако они принялись грести изо всех сил, чтобы пристать к берегу, но им это не удавалось, потому что море бушевало ещё сильнее.

[14] РАППИгә өнтөштөләр:
– Йә РАППИ, пы кеше өцөн әләк пулмайыҡ. Песне ҡәйепсес кешенең үлеме өцөн йаса ҡылма. Син, РАППИ, инте теләгеңне эшләтең!
[15] Алай тип, алар Йунусны тиңгескә аттылар – ҡоторған тиңгес тыныцланты. [16] Анан суң тиңгесцеләр, РАППИтән ҡурғып, Аңа ҡорман суйтылар, сүс пиртеләр.

[14] Тогда они стали призывать Вечного:
– О, Вечный, не дай нам погибнуть за то, что отнимаем жизнь у этого человека. Не взыскивай с нас за убийство невинного, ведь Ты, Вечный, делаешь то, что угодно Тебе.
[15] Потом они взяли Юнуса и бросили его за борт, и бушевавшее море утихло. [16] Моряки ужасно испугались Вечного, принесли Ему жертву и дали обет.

Йунусның тыуасы

2 [1]Анан суң РАППИ пер оло палыҡҡа Йунусны йотторто. Йунус өц
көн тә өц төн ул палыҡның эцентә пулты. [2]Йунус палыҡның эце-
нән РАППИ-Алласына антайын тыуаны ҡылты:

[3] – Пәләгә ҡалғанта, РАППИгә йалынтым,
ә Ул миңә цауап пирте;
төгө тонйатан мин йәртәм суратым,
ә Син тауышымны эшеттең.
[4] Син мине тирәннеккә,
тиңгес төбөнә төшөртөң,
аҡҡан сыулар мине ҡаплап алты;
Синең ҡөтрәтле тулғыннарың
минең өстөмнән усты.

Молитва Юнуса

2 [1]А Вечный сделал так, что Юнуса проглотила огромная рыба, и
Юнус пробыл в желудке рыбы три дня и три ночи. [2]Находясь в же-
лудке рыбы, Юнус помолился Вечному, своему Богу.
[3]Он сказал:

– В беде я к Вечному воззвал,
и Он ответил мне.
Из глубин мира мёртвых я закричал,
и Ты услышал мой крик.
[4] Ты в пучину меня вверг,
в самое сердце морей,
и потоки окружили меня.
Все Твои волны, все Твои валы
надо мной прошли.

5 «Син мине ҟыутың үсеңнән,
алайта Синең иске Йортоңно
йаңатан күререм!» — титем.
6 Сыулар мине ҟаплап алты,
тирән тиңгес ҟамап алты,
пашыма сыу үләннәр уралты.
7 Ҟайтан таулар күтәреләтеләр,
мин анта төштөм,
йер эцтә мәңкегә пикләнтем.
Алайта Син, минең РАППИ-Аллам,
мине ҟәбертән ҟутарып алтың!

5 Я сказал: «Изгнан я от глаз Твоих;
однако я вновь увижу святой храм Твой».
6 Воды надо мной сомкнулись,
бездна меня обступила,
и водоросли голову оплели.
7 На дно, к основаниям гор я нисшёл,
засовы земли закрылись за мной навек,
но Ты, Вечный, Бог мой,
извлёк меня из могилы живым!

8 Көцөм пөтөп парғанта,
мин РАППИне искә алтым,
ә минең тыуам Синңә,
Синең оло Йортоңа парып йетте.

9 Пайтасыс ҡурцаҡларға табыныуцылар
Аллаға эшәнеүләрен ҡалтыртылар.
10 Ә мин Синңә шөкөр итеп,
ҡорман суйырым,
пиргән сүсләремне ҡылырым.
Син кенә, РАППИ, ҡотҡарыуға көцлө!

11 Анан суң РАППИ палыҡҡа Йунусны цығарсын тип пойорто, ул алай уҡ ҡылты.

8 Когда жизнь угасала во мне,
я вспомнил Вечного,
и дошла молитва моя к Тебе,
в святой храм Твой.

9 Те, кто ничтожных идолов чтит,
лишились милости, что могли получить.
10 А я с хвалебными песнями
буду жертвы Тебе приносить.
Что обещал, исполню.
Спасение – от Вечного!

11 Тогда Вечный повелел огромной рыбе, и она изрыгнула Юнуса на сушу.

Йунус Ниневегә китте

3 1 РАППИ Йунуска игенце мәртәбә пылай тип әйтте:
2 – Оло тораға Ниневегә парып, Мин әйткәнемне ҡыцҡырып
пелтер!
3 Йунус РАППИнең сүсен тыңнап, Ниневегә китте. Ниневе антай оло
пер тора ите, аны айланып цығыу өцөн өц көн уаҡыт кәрәк ите. 4 Пе-
ренце көннө Йунус, тора пуйлап йөрөп, ҡалыҡҡа ҡәбәр әйтте:
– Ҡырыҡ көннән суң Ниневе йемерелер!
5 Ниневеләләр Алланың сүсенә эшәнтеләр, олосынан кецесенә ҡәтәр
ашауларын, эцеуләрен ҡуйырларын пелтертеләр, үсләренең үгенеүлә-
рен күргәсеу өцөн, тураптан кейем кейентеләр.
6 Пы ҡәбәр Ниневе патшасына килеп йеткәц, ул, тәғетенән торып,
өстөнән ҡыйбатлыҡ кейемнәрен цицте тә, тураптан кейем кейенеп,
көл тусанҡа утырты, 7 Ниневетә пелтерте патшаның, түрәләренең
пойороҡларын:

Юнус в Ниневии

3 1 И было к Юнусу слово Вечного во второй раз:
2 – Собирайся, ступай в великий город Ниневию и возвести там то,
что Я тебе сказал.
3 Юнус послушался слова Вечного и, собравшись, пошёл в Ниневию.
А Ниневия была огромным городом – обойти её можно было только
за три дня. 4 И Юнус начал ходить по городу, проходя столько, сколько
можно пройти за день, и стал возвещать: «Ещё сорок дней и Ниневия
будет разрушена». 5 Ниневитяне поверили Аллаху, и объявили пост, и
все – от большого до малого – оделись в знак покаяния в рубище.
6 Когда эта весть дошла до царя Ниневии, он встал со своего престо-
ла, снял свои царские одежды, надел рубище и сел на золу. 7 Он велел
объявить в Ниневии:

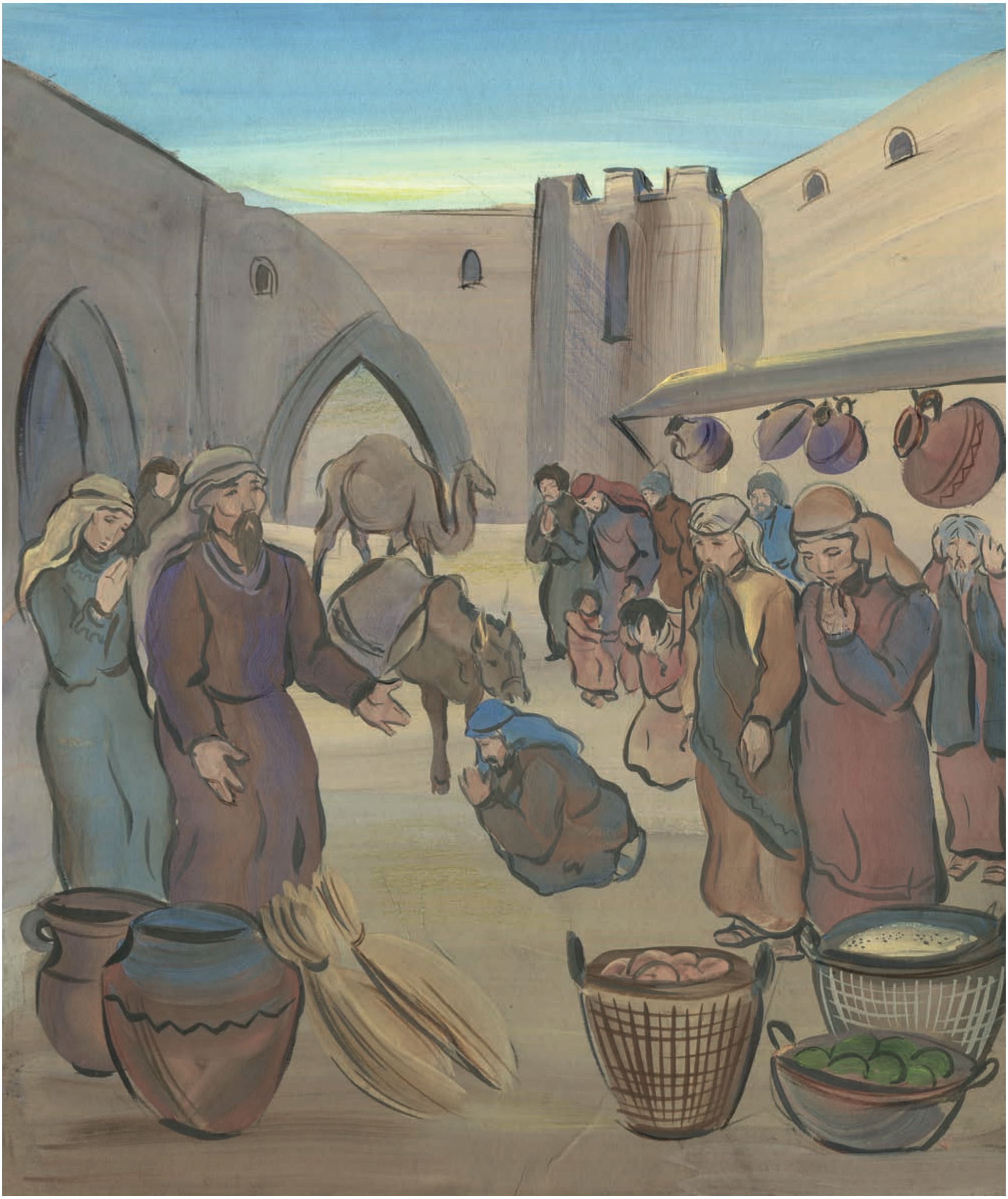

«Кешеләр ашамасыннар, ҡайуаннар та – үгес-сыйыр ма ул, ҡуй-
кәцә мә ул – йәйләүгә пармасыннар, ицкем ицнимәне эцмәсеннәр.
8 Пөтөн кеше тураптан кейем кейсеннәр, ҡайуанҡа та тураптан кейем
ҡапласыннар! Әрҡайсы цын күңелтән Аллаға тыуа ҡылсыннар, йа-
ман йултан цыҡсыннар, ҡаты күңеллекләрен ҡалтырсыннар. 9 Кем
пеләте, Алланың күңеле йомшап, уйынан ҡайтыр, ацыуланыуы туҡ-
тар та, пес әләк пулмарыбыс».
10 Алла, аларның эшне – йауыслыҡ ҡылыутан туҡтауларны күреп,
сүс пиреп ҡуйса та, күңелен йомшаты та алар өстөнә пәлә-ҡаса тө-
шөрмәте.

«Указ царя и его приближённых:

Пусть ни люди, ни скот – ни крупный, ни мелкий – не принимают
пищи, не ходят на пастбища и не пьют воды. 8 Пусть и людей, и
скот оденут в рубища. Пусть каждый изо всех сил призывает Алла-
ха. Пусть они оставят свой злой путь и жестокость. 9 Кто знает: мо-
жет быть, Аллах ещё сжалится над нами и передумает, сменит Свой
пылающий гнев на милость, и мы не погибнем».

10 Когда Аллах увидел то, что они сделали, и как они оставили свой
злой путь, Он смилостивился и не стал насылать на них беду, которой
Он им грозил.

Йунусның ацыуы килте

4 [1] Йунус ҡышышып китте. Аның ацыуы цыҡты. [2] РАППИгә ул ан-
тай тыуа ҡылты:
– Йә РАППИ, мин тыуған илтә пулғанта, ул уаҡытта пылай пу-
лыуын уйлаты итем. Пелә итем: Син шәпҡәтле-рәғимне, түсем-
сабыр, киң пәйелле Алла, пәлә-ҡаса теләмәйсең. Аның өцөн Тәр-
шишкә ҡацмаҡцы пултым. [3] Йә РАППИ, инте ҡәсер йәнемне ал,
миңә үлем йәшәүтән йаҡшыраҡ.
[4] РАППИ әйтте:
– Йаҡшы пула ма синә ҡышышҡалы?

Гнев Юнуса

4 [1] Но Юнус был этим очень недоволен и злился.
[2] Он стал молиться Вечному:
– О Вечный, разве не это я говорил, когда ещё был дома? Поэтому-то
я и бежал в Фарсис. Я же знал, что Ты Бог милостивый и милосерд-
ный, долготерпеливый и богатый любовью и не желаешь насылать
беду. [3] А теперь, Вечный, забери мою жизнь, потому что мне лучше
умереть, чем жить.
[4] Но Вечный спросил:
– Стоит ли тебе гневаться?

[5] Йунус торатан цыҡты та, көнцығыш йаҡҡа утырты. Анта үсенә алацыҡ йасаты та, күләгәгә утырып, тора пелән нимә пулырын көтөп пашлаты. [6] РАППИ-Алла пер үсемнекне үстерте. Үсемнек күтәрелеп, Йунусның паш өстөнә күләгә төшөртө, ул аны асаптан ҡотҡарты. Йунус мыңа тың масайты.

[5] Юнус вышел и сел к востоку от города. Там он сделал себе шалаш, сел под ним в тени, и стал ждать, что произойдёт с городом. [6] А Вечный Бог устроил так, что выросло растение, которое поднялось над Юнусом, чтобы тень над головой избавила его от раздражения, и Юнус очень обрадовался этому растению.

7 Игенце көннө, таң атҡанта, Алла пер ҡортно йебәрте, ҡорт үсем-
некне кимерте, үсемнек ҡороп ҡалты. 8 Ҡойаш цыҡҡац, Алла көйтөр-
гөц көнцығыш йел цығарты. Ҡойаш Йунусның пашын тың көйтөртө,
ул ҡәлсес ҡалты.
– Миңә үлем йәшәүтән йаҡшыраҡ, – тите Йунус, үсенә үлем теләп.
9 Алла Йунусҡа әйтте:
– Үсемнек өцөн пылай ацыуың цыҡты ма?
– Әйә, – тите Йунус. – Ацыу гына түгел, үлеү пелән тиң.

7 Но на рассвете следующего дня Аллах устроил так, что червь под-
точил растение, и оно засохло. 8 Когда солнце взошло, Аллах наслал
знойный восточный ветер, и солнце стало жечь голову Юнусу так, что
он изнемог. Он захотел умереть и сказал:
– Лучше мне умереть, чем жить.
9 А Аллах спросил Юнуса:
– Стоит ли тебе гневаться из-за растения?
– Стоит, – ответил он, – я до смерти разгневан.

10 РАППИ Йунусҡа әйтте:
– Үсемнек пер төнтә үсте, игенце төнтә йуҡҡа та цыҡты. Син аны ҡараматың, үсең эшләп үстермәтең, алай пулса та үгенәсең.
11 Пы тората йөс йегермә мыңнән артыҡ кеше пар, алар йаҡшыны йаманнан айырмайтлар, мынта ҡайуаннар та күп. Мин ницек Ниневене, антайын оло тораны, ҡысҡанмайым?!

10 Но Вечный сказал:
– Ты сожалеешь о растении, за которым ты не ухаживал, которое не растил. Оно за ночь выросло и за ночь погибло.
11 Так Мне ли не пожалеть великого города Ниневии, где больше ста двадцати тысяч жителей, не знающих где добро, а где зло, а также много скота?